

Víno jako kulturní fenomén ve městech od středověku do 19. století

42. mezinárodní konference Archivu hlavního města Prahy, pořádaná ve spolupráci s Filozofickou fakultou Univerzity J. E. Purkyně v Ústí nad Labem, Historickým ústavem Akademie věd České republiky a Fakultou humanitních studií Univerzity Karlovy

10.–11. října 2023, Praha

Vinařství má ve střední Evropě tradici od středověku. V epoše lucemburské překročilo hranice poměrně omezeného podnikání zejména církevních kruhů a formovalo se jako jedno z podstatných ekonomických odvětví městského hospodářství i ekonomického podnikání jednotlivých obyvatel města. Období raného novověku představovalo zlatou éru pěstování vína na předměstích měst, kterou v 17. století definitivně ukončily společenské změny v souvislosti s proměnou pozemkové držby, negativní důsledky společenského a hospodářského vývoje a v neposlední řadě i změny klimatické.

Víno ve spojení s historií českých měst nepatřilo ke stěžejním historiografickým tématům. Výsledky bádání nabízely především popisy regionálního vývoje vinařství v exponovaných oblastech severozápadních Čech a Polabí. Ani pražské souměstí nebylo výjimkou. Důkladného zpracování se dostalo pouze tématu organizace správy pražského viničního hospodářství, ale jinak se naše znalosti musí opírat o letité, chronologicky úzce vymezené kulturněhistorické práce Zikmunda Wintra.

S ohledem na již dosažené výsledky dosavadních výzkumů bychom chtěli téma naší konference soustředit do široké oblasti kulturních dějin s interdisciplinárním přesahem, zejména do sféry archeologie, etnografie, dějin umění, literatury a dalších společenskovedních disciplín. Zajímá nás nejen otázka vína a jeho vnímání jako potraviny, historicky nejčastěji konkurující pivu, ale např. i jeho dobové využití v léčitelství. Podstatná je problematika produkce vína a její význam, respektive konkrétní přínos pro hospodaření měst a měšťanů, či na druhé straně místo této komodity v daňovém systému stavovské společnosti a s tím související snaha městských rad o ovládnutí správy viničního hospodářství. Tématem by se mělo stát také obchodování s vínem a jeho případná regulace jak na místních trzích, tak při jeho importu a exportu.

Problémem *sui generis* je i otázka, kdo byli ve městech „lidé kolem vína“? Vinaři, nákladníci, vináři či majitelé vinných šenků, ale na druhé straně i viniční chasa. Jak byla organizována a fungovala jejich cechovní společenství? Jak se v tomto podnikání uplatnily ženy? A kdo byli

ti, kteří byli najímáni na sezónní viniční práce? V pramenech jsou často zmiňováni jako lidé na okraji společnosti, kterým vinice za městskými hradbami poskytovaly bezpečný úkryt. Jak vypadal každodenní život této skupiny obyvatel za městskými hradbami a jakou roli sehrávali ve městech např. v etapách eskalujícího sociálního či konfesijního napětí?

Vinohrady ve středověku a raném novověku podstatným způsobem dotvářely krajinu kolem měst. Jejich součástí byla i specifická „architektura“ původně účelových staveb. Jakou však měly viniční stavby podobu v kontextu měnící se krajiny vinic na předměstích? Skrývaly zejména náčiní potřebné k zemědělským pracím, které nás přivádí k problematice hmotné výbavy měšťanských domácností spojené nejen s produkcí či prodejem vína, ale také s jeho konzumací.

V souvislosti s otázkou vína v životě středověkých a raně novověkých měst by bylo možné zmínit ještě řadu dalších témat – od regulace viniční sféry normativními prameny nebo konkurence městského a měšťanského viničního hospodářství s podnikatelskými aktivitami šlechty, církve a v pražském prostředí i univerzity, přes reflexi pěstování vína v zázemí měst v dobové tištěné a rukopisné literatuře, případně rituály a slavnosti spojené ve městech s vinařstvím, až po jeho reflexi v toponymii městského prostoru. Výčet tematických okruhů rozhodně není konečný. Jako obvykle bychom se jim chtěli věnovat přednostně pro Prahu a další česká města, ale podstatný je i komparační výměr, a to nejen směrem k moravským lokalitám, ale zejména k zahraničním evropským metropolím a městům s obdobně významnou historickou vazbou na pěstování vína, jeho výrobu, ale i obchodování s vínem ve spojení s jeho spotřebou.

Nabídky referátů pošlejte spolu s abstraktem do 15. dubna 2023 na níže uvedenou kontaktní adresu. Organizátoři si vyhradují právo výběru příspěvků. Přednesené referáty budou otištěny v monotematickém svazku v rámci řady *Documenta Pragensia*. Zahraničním účastníkům bude zajištěno ubytování na náklady organizátorů. Konferenční poplatek není vybírán. Jednacími jazyky jsou čeština a němčina (případně angličtina). Simultánní tlumočení z německého jazyka je zajištěno.

Za organizátory:

doc. PhDr. Olga Fejtová, Ph.D.

prof. PhDr. Michaela Hrubá, Ph.D.

prof. PhDr. Martin Holý, Ph.D.

prof. PhDr. Jiří Pešek, CSc.

Kontaktní adresa:

PhDr. Markéta Růčková, Ph.D.

Archiv hlavního města Prahy

Archivní 6

149 00 Praha 4

Tel.: 236 004 020

E-mail: Marketa.Ruckova@praha.eu

